

SAKSFRAMLEGG

Mandat og rammer for studieprogramledere ved HSL-fakultetet

Innstilling til vedtak:

- 1) HSL-fakultetet etablerer studieprogramlederordningen i tråd med vedtatt mandat og rammer.
- 2) Fakultetets enheter etablerer modeller for studieprogramledelse i henhold til vedtatte retningslinjer ut fra behov og ressurstilgang
- 3) Fakultetsstyret ber om å bli orientert om enhetenes valg av modeller og en redegjørelse for hvordan ordningene fungerer når ny praksis er etablert og har fått virke en tid

Bakgrunn

Rektor behandlet 12. mars 2021 Sak S 5/21 *Fullmaktssak til rektor - mandat og rammer for studieprogramledere* (arkivref.: 20/7246-11) med følgende vedtak:

1. *Studieprogramledere ved UiT skal med virkning fra 15.03.2021 arbeide ut fra vedlagte mandat og rammer*
2. *Fakultetene og enhetene må finne fram til egne driftsmodeller for studieprogramledelse som ivaretar mandat og rammer.*
3. *Universitetsdirektøren skal påse at det samlet sett gis tilstrekkelig administrativt støtte til studieprogramledere og at de blir representert i relevante lederfora på institutt- og fakultetsnivå.*

I Universitetsdirektørens brev av 15.3.21 (vedlegg) der det orienteres om vedtaket i saken, opplyses det at aktuelle deler av UiTs kvalitetssystem for utdanning vil oppdateres i samsvar med vedtaket. Etter vedtaket gjøres det oppmerksom på en overgangsordning som gjelder studieprogramleders rapportering. Etter det nye vedtaket skal studieprogramledere rapportere på resultater av *individuelle utviklingsplaner* for det enkelte studieprogram. Ettersom slike utviklingsplaner ennå ikke er utarbeidet og tatt i bruk, vil rapporteringen for 2021 for siste gang måtte gjøres i form av studieprogramrapport.

Etter fusjonen mellom Høgskolen i Tromsø og Universitetet i Tromsø vedtok universitetsstyret 26.3.2009 i sak S-15-09 *Styring og ledelse av studieprogrammene* at alle studieprogram skulle ha en faglig programledelse. I sin behandling av ulike modeller for ledelse av studieprogram la universitetsstyret til grunn at forskjellige studieprogram hadde ulike behov og ulike tradisjoner for

styring og ledelse. Derfor skulle det, innenfor gitte rammer, være opp til fakultetene selv å fastsette hvilken modell som passet best. Dette åpnet opp for å velge ulike løsninger, ikke bare mellom fakultetene, men også innenfor hvert fakultet.

Da sak FS-20/2009 *Styring og ledelse av utdanningsprogram* 28.10.2009 ble behandlet av styret ved det nye HSL-fakultetet, ble det tatt hensyn til at studieprogrammene hadde ulike styringsmodeller, og at de innfusjonerte enhetene ønsket å videreføre eksisterende ordninger. Programmene fra Høgskolen i Tromsø hadde tilsatte studieledere, mens programmene fra Universitetet i Tromsø hadde programstyrer med ulik ledelse avhengig av om de kom fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet eller Det humanistiske fakultet. Det ble besluttet at studieprogrammene ved fakultetet i hovedsak skulle ledes av programstyrer, men at programmer ved ILP kunne videreføre studielederrollen. Etter fusjonen med Høgskolen i Finnmark i 2013 ble Institutt for reiseliv og nordlige studier og Institutt for barnevern og sosialt arbeid (IBS) en del av HSL-fakultetet. Noen av programmene ved IBS har studieprogrammer med studieledere i åremålsstillinger (100 prosent stilling), en ordning som ble videreført etter fusjonen. Dagens åremålsstillinger ved IBS er gjeldende til 2023, men vil deretter fases ut. Etter omorganiseringen av ILP fra 1. januar i år gikk ILP bort fra ordningen med studieledere, og det ble etablert programstyrer for hvert program under ledelse av en studieprogramleder.

Innenfor de ovenfor skisserte modellene er det mange varianter tilpasset lokale forhold knyttet til programmenes særpreg og enhetenes behov. Dette gjelder både organisering og omfang av leders (programkoordinators) ressursinnsats i programmene. Dette gjelder ikke minst ved sentrenes studieprogrammer.

Det nye mandatet og rammene for studieprogramledelse

Dekanen ønsker det nye rammeverket for studieprogramledelse med sitt tydelige fokus på utdanningskvalitet velkomment. Det er videre positivt at en i det foreliggende mandatet har tatt hensyn til en del av de innspillene som kom til forslaget til mandat da dette var ute på høringsrunde. I sitt høringsinnspill til forslaget påpekte HSL-fakultetet blant annet at beskrivelsene av rammene for studieprogramleder var for ambisiøst. Endringene etter høringsrunden har ført til at mandatet er blitt mindre omfattende enn det opprinnelige forslaget. Dette gjelder ikke minst studieprogramleders rolle og ansvar når det gjelder oppfølging av mandatets ulike ansvarsområder.

Det er også godt at mandatet er utformet på en slik måte at enhetene selv har anledning til å finne frem til egne driftsmodeller for studieprogramledelse innenfor de gjeldene rammer. Dette gir rom for en viss fleksibilitet ved at systemet kan tilpasses de ulike enhetenes behov. Enhetene ved HSL-fakultetet er svært ulike. Det samme gjelder studieprogrammene, både når det gjelder omfang, kompleksitet og utviklingsbehov.

Oppfølging ved HSL-fakultetet

Det er ønske om at studieprogramleder skal ha en tydelig rolle og skal utøve mer aktiv ledelse enn i dag. Det er samtidig klart at rollen vil være forskjellig og ha ulikt omfang avhengig av instituttens størrelse, programmenes kompleksitet, tverrfaglig samarbeid (også på tvers av fakultet og programsamarbeid med andre læresteder), størrelse på fagmiljø og antall studenter.

Normalen ved HSL-fakultetet er at studieprogrammene har programstyrer, men det er ønskelig med en mer fleksibel ordning der instituttene i større grad kan velge om de ønsker programstyre eller ikke, enten for ett eller flere program. Dekanen er kjent med at ett av instituttene utreder en organisasjonsendring der programstyrene utgår, og det etableres faggrupper.

Det må tas stilling til hvor mange programstyrer det er formålstjenlig å ha. Avhengig av hvordan det regnes, men samlet ved fakultetet, alle årsstudium, bachelorgrads- og mastergradsprogrammer, ph.d.-programmet og etter- og videreutdanninger, er det snakk om en portefølje bestående av rundt 100 programmer. For å unngå en urimelig ressursbruk til ledelse er det nødvendig å slå sammen flere programmer under felles ledelse. Det er naturlig å samle beslektede fagområder, eller at flere nivåer (årsstudium, bachelor- og master) innen det samme disiplinområdet har samme studieprogramledelse. Felles ledelse av samme disiplin på ulike nivåer og/eller beslektede fagområder må også sees i lys av/samkjøres med fakultets plan for periodiske evalueringer av studieprogrammer (jf. *Retningslinjer for periodisk evaluering av studietilbud* og HSL-fakultets tidsplanen for periodisk evaluering. Ansvar for periodisk evaluering av studieprogrammene vil også være tillagt rollen som studieprogramleder. Ifølge retningslinjene for periodisk evaluering skal alle programmer evalueres hvert 6. år, og da vil det også være naturlig å evaluere samme fagområde på ulike programnivåer samtidig.

Et annet nytt sentralt arbeidsoppdrag for studieprogramleder vil være ansvar for utvikling av individuelle utviklingsplaner med årlig rapportering for hvert studieprogram, jf. orientering i ovennevnte brev fra Universitetsdirektøren. Fakultetet har ennå ikke fått nærmere redegjørelse for hvordan disse utviklingsplanene skal være, om det skal utvikles maler eller retningslinjer for hvordan utforming av disse skal skje, men forstår det slik at planene skal være til hjelp med å danne grunnlag for utarbeidelse av systematiske opplegg for utvikling av kvaliteten i programmene. Dekanen vil i det videre orientere seg nærmere om innholdet i individuelle utviklingsplaner, hvordan arbeidet med utvikling av disse skal skje, og hvordan planene skal iverksettes ved enhetene.

I praksis har ledelse av studieprogram vært kollegiale bidrag i fagmiljøene, verv som i stor grad har gått på rundgang. Erfaring viser at det er utfordrende å rekruttere studieprogramledere, og det er vanskelig å finne noen som brenner for oppdraget og er interessert i vervets administrative sider. Studielederfunksjonen skal kunngjøres internt. Det betyr ikke at den skal lyses ut, men gjøres kjent blant ansatte i relevante fagmiljøer. I tillegg til kunngjøring er det viktig at instituttleder driver oppsøkende virksomhet og aktivt arbeider med rekruttering til funksjonen. For å gjøre stillingene så attraktive som mulig bør det legges opp til stor grad av fleksibilitet i spørsmål om ressursen skal hentes fra studieprogramleders forsknings- eller undervisningstid. Det fremgår ikke i rammer for studieprogramleders arbeid hvor denne ressursen skal hentes. Ut fra forskjellige behov har det etablert seg ulike tradisjoner ved enhetene. Noen har tatt ressursen «fra toppen», altså like stor andel fra stillingens forsknings- og undervisningsdel. Andre har tatt hele ressursen utelukkende fra undervisningsdelen. Dette har vært gjort for å gjøre det lettere å rekruttere til stillingen. Særlig i tilfeller der en har rekruttert personer med en mindre forskningsdel i stillingen, eksempelvis universitetslektorer med bare en 20 prosent forskningsdel, har det vært helt nødvendig å ta hele ressursen fra undervisningen. Hvordan fordelingen skal være, må derfor avgjøres i dialog mellom instituttleder og programstyreleder, og instituttene må løse det innenfor sine rammer og behov for undervisningsressurser. Det vil også være opp til instituttene selv å bestemme varigheten av funksjonstiden som ut fra behov og avtale i forbindelse med rekruttering .

Ifølge rammer for studieprogramleders arbeid skal det avsettes tid til utvikling og ledelse av studieprogram: Ved de studieprogram som ikke har ansatt studieleder, er normalordningen for studieprogramledere 20 prosent stilling, «men dette kan opp- eller nedjusteres med utgangspunkt i programmets størrelse, kompleksitet og utviklingsbehov». Det er svært store forskjeller i antall programmer per institutt, alt fra over 30 til 3 programmer. Samtidig er kompleksiteten i programmene ulik, som for eksempel forskjellen mellom integrerte femårige, tverrfaglig

programmer og toårige disiplinstudier. Noen programmer har svært mange studenter, andre svært få. Noen er fleksible og undervises på flere studiesteder, er tverrfaglige osv. De ulike behovene i ulike program som også må legges til grunn for utregning av omfanget av ressursbruken. Ved fakultetets enheter er det også store forskjeller i ressursbruken (10–40 prosent stilling) på studieprogramledelse, avhengig av programmenes kompleksitet og størrelse. Det er vanskelig å ta stilling til hvilke kriterier (størrelse, kompleksitet og utviklingsbehov) som skal danne utgangspunkt for en normalordning som skal utgjøre 20 prosent stilling. Dette gjelder særlig når en legger til grunn at fakultetet ikke skal ha en leder per program, men går ut fra at hele programområdet skal slås sammen under en felles ledelse. Det er viktig å presisere at 20 prosent ikke må tolkes som et minimum, og at ressursen også kan utgjøre en mindre andel av en stilling. I rammer for studieprogramleders går det frem at det er ønskelig at programstyreleder skal kompenseres med et funksjonstillegg. Det er uavklart om funksjonstillegg er ment som et tillegg til redusert undervisnings-/forskningsdel. Spørsmålet er til drøfting med tjenestemannsorganisasjonene.

I rammer for studieprogramleders arbeid fremgår det at studieprogramledere kan ha delegert personallederoppgaver. Ved HSL-fakultetet var det bare ved ILP at studieprogramledere var tillagt personalansvar. Etter omorganiseringen av instituttet er det ingen institutter som lenger har denne ordningen. Dette bør også være hovedregelen ved HSL-fakultetet i det videre. Studieprogramledere sitt primære ansvarsområde skal være samordning og utvikling av kvaliteten i studieprogrammet. Det er ønskelig at studieprogramledere i første rekke skal ha en koordinerende og kollegial funksjon, mens personalansvar og strategisk ledelse utøves av instituttleder.

Tilgang til tilstrekkelige sentrale og administrative støtteressurser er også et sentralt punkt. Det bør blant annet sikres gode tilbud om opplæring i hva studieprogramlederrollen innebærer og tilgang til verktøy for innhenting av nødvendig informasjon om studieprogrammet. Det er også viktig å avgrense oppgaver opp mot administrasjonen slik at det er klart hva som ligger til studieprogramleders faglige oppgaver knyttet til utvikling og kvalitetsarbeid og den administrative drift.

I dag er det ulik ressursallokering til studieprogramledelse ved enhetene. Det fins eksempler der hvert program har en fast pott avsatt til hvert program. Dette kan være hensiktsmessig i noen tilfeller, men det overordnede prinsipp bør likevel være at instituttets overordnede rammer må være styrende for tildelingene. Det heter at det skal settes av driftsmidler tilpasset studieprogrammets størrelse, men dette må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Det innebærer at det skal være tilgang på midler for programstyrene etter behov, men det betyr ikke nødvendigvis at de skal ha en egen budsjetttramme å forholde seg til. Her må det legges opp til en dialog mellom programstyreleder og instituttleder om spesifikke behov i for det enkelte programstyre.

Fakultetet har allerede etablert et eget forum for studieprogramledere nedsatt og ledet av prodekan for utdanning. Samtidig er det viktig å skape tett dialog mellom studieprogramleder og instituttleder, både i individuelle samtaler og i fellesarenaer ved enheten.

Sonni Olsen
dekan

—

Frode G. Larsen
fakultetsdirektør

—

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg: Orientering om vedtak i fullmaktssaken om retningslinjer for periodisk evaluering av studietilbud og tilhørende endringer i kvalitetssystemet for utdanning, brev av 26.4.2021